



## **CYKL SZKOLEŃ I EWALUACJI WOLONTARIATU EUROPEJSKIEGO**

### **WSKAZÓWKI I MINIMALNE STANDARDY JAKOŚCI**

Program Erasmus+ styczeń  
2014

#### **1. WPROWADZENIE**

Udział w Wolontariacie Europejskim (ang. European Voluntary Service (EVS)) to doświadczenie w ramach edukacji pozaformalnej pozwalające uczestnikom rozwinąć umiejętności i kompetencje zawodowe, dzięki czemu zwiększa się ich atrakcyjność dla potencjalnych pracodawców. Ponadto wolontariat zwiększa ich poczucie solidarności, rozwija kompetencje społeczne i promuje aktywny udział w życiu społecznym.

Jednym z głównych elementów projektów Wolontariatu Europejskiego jest cykl szkoleń i ewaluacji, który zapewnia wsparcie młodych ludzi w procesie edukacji pozaformalnej przed, w trakcie oraz po powrocie z kraju przyjmującego.

Cykl szkoleń i ewaluacji Wolontariatu Europejskiego ma na celu zapewnienie młodym wolontariuszom ciągłego wsparcia w trakcie trwania projektu Wolontariatu Europejskiego. Cykl ten przyczynia się do rozwoju i nauki każdej młodej osoby. Pomaga ponadto rozwiązywać sytuacje konfliktowe, przeciwdziała ryzyku i ułatwia ocenę doświadczenia zdobytego w trakcie pracy wolontariackiej.

Dokument ten ma na celu określenie minimalnych standardów jakości poszczególnych etapów cyklu szkoleń i ewaluacji Wolontariatu Europejskiego.

Utrzymanie jakości jest głównym celem fazy przygotowawczej, szkoleń i ewaluacji. Z uwagi na różnorodność krajów uczestniczących w Programie, Narodowych Agencji oraz wolontariuszy, dopuszcza się daleko idącą elastyczność w formie szkoleń, jednak szczególnie nacisk na jakość powinien być wspólny dla wszystkich szkoleń.

Narodowa Agencja, regionalne centrum SALTO i organizację organizacje uczestniczące w Programie, powinni w możliwie najszerszym zakresie zadbać o to, aby szkolenia były dostosowane do potrzeb każdego wolontariusza.

Niniejszy dokument określa minimalne wymagania, które powinny być spełnione podczas organizowania szkoleń/ewaluacji. Trenerzy i organizatorzy mogą uwzględnić szczególne potrzeby wynikające ze specyfiki lokalnej, które są

niezbędne lub mogą okazać się interesujące dla osób odbywających szkolenie. Minimalne standardy jakości określają cel szkoleń/ewaluacji dla organizatorów, koordynatorów projektów, mentorów i samych wolontariuszy. Organizatorzy szkolenia/ewaluacji mogą połączyć ze sobą jego poszczególne części, muszą jednak unikać powielania informacji przekazywanych w ich trakcie. Przyczyniają się tym samym do ciągłego procesu uczenia się wolontariuszy przed wyjazdem, w jego trakcie oraz po powrocie do kraju.

## **1. CYKL SZKOLEŃ I EWALUACJI**

Aby ujednoczyć szkolenie i ewaluację wolontariuszy Wolontariatu Europejskiego, Komisja Europejska opracowała Cykl Szkoleń i Ewaluacji, za który odpowiadają Narodowe Agencje lub Centra Współpracy SALTO w krajach programu, w sąsiedzkich krajach partnerskich na Bałkanach Zachodnich, w krajach Partnerstwa Wschodniego oraz w Federacji Rosyjskiej<sup>1</sup>.

Cykl Szkoleń i Ewaluacji ułatwia kontakt między wolontariuszami, organizacjami i Narodowymi Agencjami/Centrami Współpracy SALTO. Cykl stanowi uzupełnienie procesu ciągłego wsparcia wolontariusza zapewnianego przez organizacje wysyłające, przyjmujące i koordynujące przed oraz w trakcie projektu.

Cykl szkoleń i ewaluacji składa się z dwóch etapów:

- Szkolenie po przyjeździe na miejsce (wolontariat trwający 2 miesiące i dłużej);
- Ewaluacja śródkresowa (wolontariat trwający 6 miesięcy i dłużej).

Wolontariusze mają prawo i obowiązek uczestniczyć w obydwu etapach, a organizatorzy muszą dopilnować ich uczestnictwa w Cyklu Szkoleń i Ewaluacji, który stanowi integralną część projektu Wolontariatu Europejskiego.

Narodowe Agencje/Centra Współpracy SALTO muszą zapewnić spotkania szkoleniowe i ewaluacyjne wszystkim wolontariuszom, którzy realizują projekt w ich kraju/regionie (włączając wolontariuszy wybranych na poziomie centralnym przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego). Z uwagi na dużą liczbę wolontariuszy i mając na uwadze szczególne sytuacje, które mogą się pojawić, Narodowe Agencje/Centra Współpracy SALTO mogą zlecić podwykonawcom przeprowadzenie niektórych spotkań szkoleniowych i ewaluacyjnych. W tym wypadku Narodowe Agencje/Centra Współpracy SALTO powinny wciąż być zaangażowane w te spotkania w jak największym stopniu i być w ciągłym kontakcie z trenerami. Dobrą praktyką jest angażowanie byłych wolontariuszy w szkolenie i ewaluację nowych wolontariuszy.

Spotkania szkoleniowe i ewaluacyjne powinny się nawzajem uzupełniać i odbywać się na różnych etapach pracy wolontariusza i jego procesu uczenia się w warunkach pozaformalnych.

Cykl Szkoleń i Ewaluacji oraz minimalne standardy jakości mają zastosowanie również dla krajów partnerskich, które nie posiadają Narodowych Agencji/Centrow Współpracy SALTO organizujących Cykl Szkoleń i Ewaluacji. W tych krajach spotkania szkoleniowe i ewaluacyjne organizowane są przez organizacje przyjmujące lub koordynujące projekt EVS.

Jeżeli w projekcie długo- lub krótkoterminowym udział biorą osoby z mniejszymi możliwościami, dostępne jest finansowanie sesji szkoleniowych i ewaluacyjnych oraz szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb. O takie dofinansowanie należy wystąpić we formularzu wniosku. Szkolenia powinny stanowić uzupełnienie wszelkich szkoleń organizowanych przez Narodowe Agencje/Centra Współpracy SALTO, lecz nie mogą powielać przedstawianych tam informacji.

## **Szkolenie po przyjeździe na miejsce**

### Cele szkolenia

Celem szkolenia po przyjeździe na miejsce jest wprowadzenie wolontariuszy w realia kraju przyjmującego, przygotowanie ich do pracy wolontariackiej oraz do projektu Wolontariatu Europejskiego. Szkolenie po przyjeździe na miejsce pomaga wolontariuszom przygotować się do kulturowych i osobistych wyzwań, którym będą musieli stawić czoła, a także stwarza im możliwość poznania się i sieci stworzenia sieci kontaktów. Wolontariusze powinni otrzymać informacje dotyczące zapobiegania sytuacjom konfliktowym i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi.

Podczas szkolenia powinny być poruszone kwestie dotyczące umiejętności komunikacji i międzykulturowego uczenia się. Dzięki temu wolontariusze rozumieją, że różnice kulturowe wymagają różnych stylów zachowania. Podczas tego szkolenia wolontariusze powinni także zaplanować nadchodzące miesiące swojego projektu, przemyśleć swoje cele, zgodnie z zasadami pozaformalnego uczenia się w ramach Wolontariatu Europejskiego.

Jeśli wolontariusze mieli już okazję odwiedzić swoją organizację przyjmującą, mogą podzielić się swoimi pierwszymi wrażeniami oraz wyjaśnić ewentualne niejasności związane z realizowanym projektem.

### Przebieg szkolenia

Warunki i praktyki szkolenia mogą się różnić od siebie jednak poniższe elementy wyznaczają optymalny przebieg szkolenia po przyjeździe na miejsce:

- *Kiedy:* w ciągu 4 tygodni od przyjazdu wolontariusza;
- *Czas trwania:* średnio 7 dni roboczych;
- *Gdzie:* w miejscu pobytu.

Aby szkolenie miało jak najlepsze efekty powinno odbyć się niedługo po przyjeździe wolontariusza do kraju przyjmującego. Jeśli wolontariusze realizują projekt krótszy niż 2 miesiące, organizacja przyjmująca lub koordynująca zobowiązana jest zorganizować szkolenie zgodnie z minimalnymi standardami jakości, jednak szkolenie takie może być krótsze.

### Spodziewane rezultaty szkolenia

Szkolenie po przyjeździe na miejsce jest dostosowane do realiów danego kraju i praktyk szkoleniowych. Niemniej jednak powinno sprawić, że każdy wolontariusz:

- ma świadomość istnienia i możliwość omówienia zagadnień związanych z wizą, prawem pobytu, statusem prawnym wolontariusza, ubezpieczeniem, umową o realizacji projektu Wolontariatu Europejskiego oraz dokumentu

- „Co wiąże się z projektem Wolontariatu Europejskiego (EVS)”;
- wie jak postępować w sytuacji kryzysowej i umie korzystać z ubezpieczenia (dokumentacja i procedury AXA);
- wie jakiego wsparcia może oczekiwać od Narodowej Agencji/Centrum Współpracy SALTO oraz od Punktu Kontaktowego Youth Helpdesk Agencji Wykonawczej;
- otrzymał informacje o kraju przyjmującym, jego historii, sytuacji politycznej i społecznej, zna podstawy jego kultury i wie jak zachowywać się w społeczności lokalnej;
- wie jak radzić sobie z różnicami kulturowymi i sytuacjami konfliktowymi;
- zna role poszczególnych partnerów projektu (organizacji wysyłającej, organizacji przyjmującej, organizacji koordynującej oraz swoją) i zna swoje prawa i obowiązki;
- ma szansę spotkania i poznania innych wolontariuszy EVS;
- otrzymał podstawowe informacje o Unii Europejskiej, jej politykach i programach skierowanych do młodzieży;
- zna zasady i cele Wolontariatu Europejskiego i programu Erasmus+;
- wie na czym polega bycie wolontariuszem EVS;
- ma jasno określone cele i pomysły na swój projekt Wolontariatu Europejskiego (i przyszłe dokonania, które mogą być wykorzystane przy wypełnianiu certyfikatu Youthpass).

## **Ewaluacja śródkresowa**

### Cele ewaluacji

Ewaluacja śródkresowa pozwala wolontariuszom na ocenę dotychczas zdobytego doświadczenia oraz na refleksję nad zadaniami, rolą i wsparciem ze strony organizacji przyjmującej a także nad własnym zaangażowaniem. Ewaluacja śródkresowa ma kluczowe znaczenie dla zapobiegania ryzyku i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. Ułatwia tym samym rozwiązywanie konfliktów, jeśli takowe zaistnieją. Daje wolontariuszom możliwość wymiany doświadczeń i przyczynia się do wzrostu ich motywacji.

Ewaluacja stwarza możliwości wyciągania wniosków z przebiegu projektu każdego z uczestniczących w niej wolontariuszy i pozwala wolontariuszom planować kolejne etapy projektu oraz ewentualne ulepszenia, stwarza też przestrzeń do refleksji nad tym co czeka wolontariuszy po zakończeniu projektu. Ewaluacja powinna budować świadomość procesu uczenia się, łącząc nabyte kompetencje kluczowe z certyfikatem Youthpass.

Ewaluacja śródkresowa powinna stwarzać wolontariuszom niezobowiązującą atmosferę do dzielenia się doświadczeniami i zastanowienia się nad tym, co jest dla nich ważne.

### Przebieg ewaluacji

Warunki i praktyki szkoleniowe mogą się różnić od siebie jednak poniższe elementy wyznaczają optymalny przebieg ewaluacji śródkresowej:

- *Kiedy:* co najmniej 2 miesiące po szkoleniu po przyjeździe na miejsce i minimum 2 miesiące przed końcem projektu;
- *Czas trwania:* zazwyczaj 2,5 dnia roboczego;
- *Gdzie:* w miejscu pobytu.

Ważne, aby ewaluacja przebiegała jak spotkanie pomiędzy wolontariuszami. Powinna mieć miejsce długo po ich przyjeździe do kraju przyjmującego: wolontariusze mają wtedy wystarczające doświadczenie aby dokonać analizy swojej sytuacji, ale do końca projektu zostaje jeszcze dostatecznie dużo czasu, aby dokonać ewentualnych poprawek w projekcie.

Ewaluacja śródkresowa jest przewidziana dla wolontariuszy, którzy realizują projekt trwający minimum 6 miesięcy.

### Spodziewane rezultaty ewaluacji

Ewaluacja śródkresowa jest dostosowana do realiów danego kraju i praktyk szkoleniowych. Niemniej jednak powinna sprawić, że każdy wolontariusz:

- osobiście ocenił dotychczasową realizację projektu i zastanowił się nad zakresem swoich obowiązków;
- podzielił się swoimi doświadczeniami (nowymi umiejętnościami, kompetencjami, doświadczeniem życia w nowej społeczności, kulturze, posługiwania się językiem obcym);
- zidentyfikował problemy, trudności, konflikty, które napotkał lub może napotkać, otrzymał wystarczające wsparcie i porady jak postępować by rozwiązać trudne sytuacje;
- pracował nad rozwinięciem/polepszeniem jakości wykonywanych zadań;
- otrzymał informacje i porady dotyczące możliwości, z których może skorzystać po zakończeniu projektu;
- zrozumiał jak uzupełnić certyfikat Youthpass;
- otrzymał informacje o raporcie końcowym z projektu.

## **2. DODATKOWE SZKOLENIE I WSPARCIE**

Jako uzupełnienie Cyklu Szkoleń i Ewaluacji Wolontariatu Europejskiego, wolontariuszom zapewnia się ciągłe doradztwo i wsparcie przed, w trakcie i po projekcie. Szkolenia dla koordynatorów projektów, mentorów i trenerów stanowią uzupełnienie środków towarzyszących wolontariuszom i uczestniczącym organizacjom na wszystkich etapach projektu Wolontariatu Europejskiego.

Organizacje wysyłające, przyjmujące i koordynujące są odpowiedzialne za przygotowanie wolontariuszy przed wyjazdem oraz za zapewnienie wsparcia językowego i osobistego, jak również za wsparcie związane z realizacją zadań przez wolontariusza na miejscu.

W ramach uzupełnienia przygotowań przed wyjazdem zapewnianych przez organizację wysyłającą, w uzasadnionych przypadkach niektóre Narodowe Agencje mogą zorganizować jednodniową sesję informacyjną dla wolontariuszy, poprzedzając ich wyjazd. Narodowe Agencje są też odpowiedzialne za organizację dorocznego spotkania Wolontariatu Europejskiego dla wolontariuszy, którzy zakończyli realizację projektu. Te spotkania mogą pełnić rolę spotkań ewaluacyjnych, spotkań byłych wolontariuszy czy też imprez promocyjnych.

### **Przygotowania przed wyjazdem (w gestii organizacji wysyłającej)**

#### Cele szkolenia

Aby zapewnić sukces projektu Wolontariatu Europejskiego i to, że doświadczenia wolontariusza są pozytywne i wzbogacające, organizacja wysyłająca musi odpowiednio przygotować wolontariusza do wyjazdu za granicę.

Przygotowania te powinny mieć miejsce co najmniej miesiąc przed wyjazdem i powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb wolontariusza, specyfiki projektu i kraju przyjmującego. Przygotowania przed wyjazdem dostarczają wolontariuszowi informacji na temat Wolontariatu Europejskiego, cyklu projektu i zaangażowanych w niego stron. Wolontariusze mają szansę porozmawiać o swoich oczekiwaniach, motywacji czy ewentualnych obawach, które mogą się pojawić w stosunku do projektu czy organizacji wysyłającej.

Wolontariusze muszą zapoznać się z dokumentem pt. „Co wiąże się z projektem Wolontariatu Europejskiego (EVS)” będącym częścią Pakietu Informacyjnego (Info-Kit). Muszą także znać podstawy radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi i zapobiegania ryzyku. W trakcie trwania projektu wolontariusze będą żyli w innym kraju, będą wchodzić w interakcje z ludźmi reprezentującymi odmienną kulturę i mówiącymi obcym językiem. Wolontariusze będą narażeni na różne związane z tym trudności i dlatego muszą być świadomi, że w trakcie procesu międzykulturowego uczenia się do ich dyspozycji będą różne rodzaje wsparcia.

Przygotowania przed wyjazdem obejmują zapewnienie wolontariuszom praktycznych informacji o technicznych aspektach realizacji projektu: ubezpieczeniu, wizie, kieszonkowym, godzinach pracy itp.

Przed wyjazdem każdy wolontariusz otrzyma Pakiet Informacyjny. Przygotowania przed wyjazdem to okazja dla organizacji wysyłającej na omówienie poszczególnych jego części. Organizacja koordynująca jest odpowiedzialna za to, aby wszyscy wolontariusze biorący udział w projekcie otrzymali Pakiet Informacyjny.

### Spodziewane rezultaty etapu przygotowań

Przygotowania przed wyjazdem są dostosowane do praktyk szkoleniowych, możliwości organizacji i potrzeb wolontariusza. Jednak przed wyjazdem każdy wolontariusz powinien:

- znać założenia Wolontariatu Europejskiego i jego miejsce w programie Erasmus+;
- znać role partnerów projektu: organizacji wysyłającej, przyjmującej i koordynującej, mentora oraz, jeśli są zaangażowane, Narodowej Agencji /Agencji Wykonawczej /Centrum Współpracy SALTO i Komisji Europejskiej;
- zapoznać się z dokumentem „Co wiąże się z projektem Wolontariatu Europejskiego”;
- opowiedzieć o swojej motywacji, oczekiwaniach i obawach związanych z projektem, a także zastanowić się nad celami, w tym celami uczenia się;
- otrzymać odpowiednie praktyczne i techniczne informacje dotyczące wiz, praw pobytu, statusu prawnego wolontariusza, ubezpieczenia, kieszonkowego i umowy o realizacji projektu Wolontariatu Europejskiego;
- zrozumieć znaczenie wielokulturowego uczenia się i zyskać świadomość, że jest to proces ciągły;
- otrzymać informacje bądź wskazówki odnośnie radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi;
- rozumieć wagę i użyteczność certyfikatu Youthpass.

## **Doroczne spotkanie Wolontariatu Europejskiego (organizowane przez Narodową Agencję)**

### Cele spotkania

Doroczne spotkanie Wolontariatu Europejskiego jest organizowane przez wysyłającą Narodową Agencję i stanowi okazję do spotkania byłych, obecnych i przyszłych wolontariuszy Wolontariatu Europejskiego. Może ono pełnić rolę spotkania ewaluacyjnego, spotkania byłych wolontariuszy czy imprezy promocyjnej. Ma szczególne znaczenie dla tych, którzy zakończyli realizację swojego projektu w ciągu roku poprzedzającego spotkanie, gdyż stwarza im okazję do oceny swoich doświadczeń i przekazania ich obecnym wolontariuszom.

Jednym z celów spotkania jest zapewnienie Narodowej Agencji informacji zwrotnej odnośnie projektów, organizacji w nie zaangażowanych, aspektów praktycznych i ogólnego wrażenia, jakie pozostawił projekt. Kluczowa jest odpowiedź na pytanie jakie efekty uczenia się miał projekt dla wolontariusza.

### Przebieg spotkania

Warunki i przebieg spotkania różnią się od siebie, jednak poniższe wskaźniki wyznaczają optymalny przebieg dorocznego spotkania Wolontariatu Europejskiego:

- *Kiedy:* zazwyczaj raz w roku w każdym kraju, jednak niektóre Narodowe Agencje mogą organizować spotkania regionalne;
- *Czas trwania:* 1-2 dni;
- *Uczestnicy:* Koszty uczestnictwa mogą zostać pokryte w przypadku wolontariuszy, których projekt zakończył się w ciągu 12 miesięcy poprzedzających spotkanie, jednak w spotkaniu uczestniczą także dużo starsi wolontariusze, obecni i przyszli, a także organizatorzy, media i inne zaangażowane strony.

### Spodziewane rezultaty spotkania

Doroczne spotkania Wolontariatu Europejskiego różnią się w zależności od kraju i stosowanych praktyk, jednak pod koniec spotkania każdy wolontariusz, który zakończył realizację projektu, powinien dokonać oceny Wolontariatu Europejskiego z punktu widzenia:

- współpracy wolontariusza z organizatorami i otrzymanego osobistego wsparcia;
- osobistego wkładu w realizację projektu;
- ogólnego podejścia pedagogicznego, osiągnięć uczenia się (w wymiarze osobistym, zawodowym, społecznym) i świadomości swych zdolności i umiejętności, oraz (jeżeli ma zastosowanie) wypełnienia certyfikatu Youthpass;
- zwiększonej świadomości na temat Europy, zmiany w podejściu do niej i lepszego zrozumienia różnorodności kulturowej;
- dzielenia się swoimi doświadczeniami z innymi.

Doroczne spotkanie Wolontariatu Europejskiego może ponadto być:

- szansą dla przyszłych wolontariuszy i organizacji uczestniczących na spotkanie doświadczonych wolontariuszy;
- okazją do promocji Wolontariatu Europejskiego i jego wpływu dzięki kontaktom z interesariuszami, decydentami i mediami;
- spotkaniem służącym nawiązywaniu kontaktów byłym wolontariuszom, które daje im jednocześnie możliwość zapoznania się z obecnie realizowanymi

- projektami, przy których mogą służyć swym doświadczeniem;
- okazją do prezentacji ciekawych projektów;
- świętem wolontariatu.